

An impressionistic painting of a woman's face, rendered in warm, textured brushstrokes of yellow, orange, and purple. The woman's eyes are closed, and her expression is serene. The background is a soft, abstract wash of colors.

DOROTHEA TANNING

De kloof
– een weekend

'Tanning trekt je haar wereld in, om je vervolgens op jezelf terug te werpen: je moet je eigen verhaal maken, je eigen conclusies trekken. Dat is ook precies de kracht van *De kloof*.' – Hans den Hartog Jager

De weezinwekkende Raoul Meridian heeft voor het weekend enkele gasten uitgenodigd in zijn landhuis, dat hij in de grimmige schoonheid van de woestijn heeft laten bouwen. Onder hen Albert, met zijn veel te mooie verloofde Nadine, die onweerstaanbaar wordt aangetrokken door de leegte van het landschap. Tijdens hun verblijf vallen de gasten ten prooi aan obsessies en hartstochten die hun weerga niet kennen. Onaangeraakt door de geheimen en intriges om haar heen, wijst het ontembare meisje Destina hun de weg naar het hart van een mysterieus ravijn, waar verlangen en wreedheid versmelten tot een meedogenloze waarheid.

De kloof is een surrealistische roman over liefde, fatale schoonheid en duistere geheimen, die nog lang nadat je de laatste bladzijde hebt omgeslagen zal blijven nazinderen.

'Vloeiend proza dat schittert door een hallucinatoire schoonheid.' – *The Guardian*

Kunstenares Dorothea Tanning (1910-2012) werd geboren in Illinois en verhuisde in de jaren veertig naar New York. Samen met de Duitse kunstenaar Max Ernst woonde en werkte ze in Sedona, Arizona in een huis aan de rand van de woestijn. Ze schilderde, beeldhouwde en schreef gedichten, en haar werk is wereldwijd opgenomen in collecties van toonaangevende musea. Haar enige roman, *De kloof*, verscheen toen zij 94 was.

www.uitgeverijorlando.nl

9 789493 081246

DOROTHEA TANNING

De kloof

Een weekend

Met een inleiding door
Hans den Hartog Jager

Vertaald door Annelies de hertogh
en Els de Roon Hertoge

uitgeverij
ORLANDO

De uitgever ontving voor deze uitgave in het kader van schwob.nl een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Vertaler Els de Roon Hertoge ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Vertaler Annelies de hertogh ontving voor deze vertaling een projectbeurs van Literatuur Vlaanderen.

**LITERATUUR
VLAANDEREN**

© 2004 Dorothea Tanning

© 2012 Mimi Johnson

Oorspronkelijke titel *Chasm: A Weekend*

Oorspronkelijke uitgever Virago Press, an imprint of Little, Brown Book Group, London

© 2019 Nederlandse vertaling Uitgeverij Orlando bv, Amsterdam, Annelies de hertogh en Els de Roon Hertoge

© Inleiding Hans den Hartog Jager

Omslagontwerp Mariska Cock

© Omslagbeeld Dorothea Tanning, *Tempest in Yellow/Tempête en Jaune* (detail), 1956

© Foto auteur Denise Hare

Zetwerk Pre Press Media Groep Zeist

ISBN 978 94 9308 124 6

NUR 302

www.uitgeverijorlando.nl

INHOUD

Inleiding	7
De kloof	13
Over Dorothea Tanning	173

INLEIDING

In 2004 was Dorothea Tanning een personage uit haar eigen werk geworden. Ze was 94 op dat moment – een mooie oude dame met een opvallend jeugdig gezicht, die alweer bijna 25 jaar in hetzelfde appartement woonde op Fifth Avenue in New York. Tanning ging door fysieke beperkingen de deur bijna niet meer uit – ook schilderen ging al een jaar of vijf niet meer. Maar voortvarend als ze altijd was geweest, had ze in haar appartement, dat volgestouwd stond met surrealistische kunstwerken en objecten, een Apple-computer geïnstalleerd. Daarop schreef ze gedichten, en een roman. *De kloof* was op haar vierennegentigste haar debuut als prozaschrijfster: een spannend, suggestief verhaal gesitueerd in een huis in het Californische niemandsland. Daar komen intrigerende wezens bij elkaar: een onschuldig maar gevaarlijk meisje, een man met merkwaardige driften, een femme fatale en een bergleeuw – en allen zijn ze op weg naar een tragisch, onafwendbaar lot. Het boek werd zeer geprezen: ‘Tanning’s fictional debut unquestionably deserves to be recognised as a complete artistic success,’ schreef Nicholas Royle in *The Guardian*. Maar hoe geslaagd *De kloof* in artistiek opzicht ook mocht zijn, een verkoopsucces werd het boek niet echt;

als er aan het begin van deze eeuw één stroming een dieptepunt in populariteit beleefde, dan was het het surrealisme wel.

En Tanning, die wist dat natuurlijk best. Maar het kon haar niet schelen. Want het surrealisme, dat was haar wereld.

Dorothea Tanning wordt in 1910 geboren in Galesburg, een suffig plaatsje in de Amerikaanse staat Illinois. Dorothea is dromerig, tekent, maar veel kunst om zich aan op te trekken is er in Galesburg niet. Dorothea moet haar eigen weg zoeken, zoals zo veel kunstenaars uit die tijd. Ze werkt als bibliothecaresse en als poppenspeelster, bezoekt korte tijd de kunstacademie in Chicago, maar voor het grootste deel leert ze zichzelf schilderen, vooral door veel naar grote voorbeelden te kijken. Het eerste grote doorbraakmoment in haar leven komt als ze in 1936 de klassieke tentoonstelling *Fantastic Art, Dada and Surrealism* ziet in het Museum of Modern Art in New York. De vervreemding, het droomachtige doet haar meteen denken aan de tekeningen die ze als kind maakte van meisjes met takken en bladeren als haar. Dit is haar wereld. Maar ze werkt op dat moment als illustrator, schildert slechts in haar schaarse vrije tijd en heeft geen idee hoe ze met de surrealisten in contact moet komen. Daardoor gebeurt dat pas in 1941, als haar baas bij het warenhuis Macy's haar voorstelt aan galeriehouder Julien Levy en deze haar vrijwel meteen een tentoonstelling aanbiedt. Tegen die tijd zijn er door de Tweede Wereldoorlog steeds meer surrealistische kunstenaars naar de Verenigde Staten verhuisd – Marcel Duchamp bijvoorbeeld, maar ook Marc Chagall en de

Duitse schilder Max Ernst. Ernst en Tanning ontmoeten elkaar in 1942 op een feestje, hij komt langs op haar atelier om haar werk te bekijken. Ze spelen schaak, Ernst is gecharmeerd van Tannings schilderij *Birthday* (waarvoor hij ter plekke de titel bedenkt) en gaat nooit meer weg. Voor Tanning scheidt Ernst van zijn echtgenote Peggy Guggenheim. Ze trouwen in 1946 en tot zijn dood in 1976 zijn ze onafscheidelijk.

Na hun huwelijk vestigen ze zich in het stadje Sedona in de Amerikaanse staat Arizona, een afgelegen, klassiek Amerikaanse plek: kaal, verlaten, met rode aarde, hoge rotsen en diepe kloven. Hier gaat Tanning verder op het thema dat haar haar hele carrière eigen zal blijven: de botsing tussen verschillende werelden. Veel van Tannings schilderijen tonen een kamer of een ruimte, waarin merkwaardige personen in vreemde taferelen verwickeld zijn, variërend van een vrouw met ontblote borsten die in een merkwaardige verenjurk in een kamer staat (*Birthday*, 1942), tot schilderijen als *Palaestra* (1949), een vreemde kluwen van halfnaakte lichamen die door een kamer lijken te zweven, en *The Guest Room* (1950-1952), een droomachtige combinatie van naakte en door lappen omwikkelde wezens. Tanning geeft geen duiding, geen verklaring. Eerst verleidt ze jou, als toeschouwer, trekt je haar wereld in, om je vervolgens op jezelf terug te werpen: je moet je eigen verhaal maken, je eigen conclusies trekken. En zo jezelf vinden. Daarbij houdt Tanning altijd wel een deur of een raam in zicht, half geopend, alsof ze wil laten zien dat het vreemde taferel zich niet tot die ene ruimte hoeft te beperken – het kan zo overvloeien naar buiten, naar onze wereld.

Dat is ook precies de kracht van *De kloof*. Wie Tannings eigen geschiedenis kent en haar schilderijen, herkent veel in de roman. Windcote, het landgoed waar het boek zich afspeelt ('omsloten door hekken, en wie het terrein wil betreden moet twee veeroosters passeren'), is een klassieke surrealistische locatie: ver buiten de wereld van alledag gelegen, waardoor alles er mogelijk lijkt te zijn – en het doet natuurlijk aan Sedona denken. Die vervreemding wordt versterkt door het verschil tussen binnen en buiten: op het landgoed draait alles om Raoul Meridian, Windcotes heer, en het meisje Destina – hij geobsedeerd door vleselijke lusten, zij door haar fantasieën, samen zijn ze lichaam en geest. Op de achtergrond, in een nevenwoning (!) woont de barones, Destina's grootmoeder, die als een onzichtbare godin over het geheel heerst, al zegt ze bijna niets en is ze zelden te zien.

De relatie tussen al deze wonderlijke personages wordt op scherp gesteld door bezoek van buitenaf. De roman komt tot een climax als, net als op Tannings schilderijen, enkele van de hoofdpersonen de zonderlinge woning verlaten en de woestijn intrekken, de grote geesteloze leegte waar niets meer zeker is, en waar het dan ook fataal afloopt.

Dat zou je de boodschap kunnen noemen van de vierennegentigjarige Dorothea Tanning: onze dromen, onze fantasieën, maken ons mens, deel ze dus vooral met anderen. Zo had ze geleefd, maar ondertussen was ze zelf een soort barones geworden, een enigszins excentrieke dame die buiten de tijdgeest en het grote leven was getuimeld. Het kon Tanning ongetwijfeld weinig

schelen: ze was ervan overtuigd dat de ware kunst altijd overleeft. En zie: in 2019, vijftien jaar na haar overlijden, kreeg ze een prachtige, overtuigende tentoonstelling in het Tate Modern in Londen, een van de belangrijkste musea ter wereld. En nu is *De kloof* ook in het Nederlands vertaald. Dorothea Tanning blijft nieuwe deuren openen.

Hans den Hartog Jager

DESTINA'S DESCENDENTIE

(chronologie)

In 1682 huwde Destina Kirby uit het Engelse Portsmouth de zeeman Tray Thomas, eerste stuurman op de *Georgic*, die de wateren tussen Engeland en de Nieuwe Wereld bevoer. Op zijn volgende reis ging ze met hem mee. Het echtpaar vestigde zich in Maine, maar verhuisde kort daarna naar Massachusetts. Er kwam een dochter, die naar haar moeder werd vernoemd, omdat Thomas zo verliefd was dat hij niet wilde erkennen dat er andere namen bestonden. Hij verkondigde zelfs dat geen enkele vrouwelijke nakomeling ooit anders mocht heten. Om niet langer dan nodig stil te staan bij hun leven in Naumkeag kan nog worden vermeld dat Thomas zijn beroep bleef uitoefenen en beide Destina's daardoor lange periodes alleen waren, en dat deze situatie na drie jaar permanent werd vanwege een tragische gebeurtenis op zee waarbij Thomas verdronk. De moeder, dromerig en zelfbeschouwend van aard, verdreef de lange avonden waarin haar dochtertje sliep met het schrijven van verzen, die steeds gericht waren aan een 'jij'. Ze bewaarde de verzen achter slot en grendel, maar later, toen Destina terechtstond voor hekserij, werden ze opgespoord en de rechters verklaarden dat ze waren gericht aan de duivel zelf. De gedichten, haar alom benijde schoonheid en de vuuropaal (een souvenir

van Thomas' exotische reizen) waren voldoende om haar op de brandstapel te gooien tijdens de heksenjacht van 1692. Het was aan de goedheid van een buurvrouw te danken dat het meisje werd gered: de vrouw was naar de dorpschool gierend, had Destina meegenomen en haar naar de herberg gebracht. Daar stond een aftandse woonwagen op het punt van vertrekken, en het verbouwereerde kind werd er zonder tekst en uitleg in geduwd terwijl hij wegreed. Ze was zeven jaar oud.

Het verhaal van Destina Thomas is lang en moet hier worden ingekort. Het volstaat te vertellen dat ze op vijftienjarige leeftijd een betrekking kreeg als naaister en costumière bij de familie van Simon Bentby, een opperrechter in Boston. Zijn huishouden was tamelijk deftig. Het was een grote familie met een zekere status, waarvan de voornaamste leden drie elegante dochters waren en een zoon, Josiah, die lak had aan elegantie. Het enige voorwerp van zijn verlangen was Destina Thomas, wier schoonheid die van zijn zusters dusdanig overschaduwde dat de jongedames samenspannen om haar uit haar betrekking te laten ontslaan, ondanks haar uitstekende vaardigheid met naald en draad. Ze was negentien jaar oud.

In 1707 trouwde Destina Thomas dan eindelijk met Josiah Bentby, maar kort daarna stierf ze in het kraambed. Hun kind, Destina, geboren in 1708, bood haar diepbedroefde vader niet afdoende troost en enkele jaren later ging hij een nieuw huwelijk aan, dat echter zo rampzalig was dat hij op een dag met zijn zevenjarige dochter scheep ging van Boston naar Londen. Destina Bentby had als Londense schone geen haast om te trouwen, maar toen ze de leeftijd van zevenentwintig had bereikt, legde ze zich

ten slotte neer bij het enige leven dat in die tijd voor welvoeglijke vrouwen was weggelegd.

Daartoe trouwde ze in 1735 met de hoogwelgeboren Lord Sevenish van Sussex en leidde als Lady Destina een kabbelend bestaan op een landgoed, met haar gezin van twee zonen en hun veel jongere zusje Destina (geboren in 1750), die, zoals zal blijken, de zalen en tuinen van Sussex niet zou waarderen. Zij ging er in 1766 vandoor naar Parijs met een arm familielid, John Lansing, die meende dat hij kunstenaar was. Op de hielen gezeten door een zaakwaarnemer van de woedende Lord Sevenish, vluchtten ze met hun tweejarige Destina (geboren in 1767) naar Rome. Daar vond Lansing werk als assistent in een schildersatelier, terwijl zijn vrouw, en later ook zijn dochter, optraden als schildersmodel. De jongere Destina werd met haar knappe gezicht en werkelijk prachtige lichaam een geliefd studieobject bij de beeldhouwers van die tijd. Er deed zelfs een gerucht de ronde dat zij het model was geweest voor Canova's *Hebe*-beelden en zijn bejubelde *Psyche*.

In 1797 was Destina Lansing de avonturen moe en trouwde ze met een Romeinse politicus, Carlo di Cola, lid van de *consulta straordinaria*. Ze was een soort beroemdheid geworden in de salons van zowel artiesten als edellieden. Haar dochter Destina (geboren in 1807) verkoos, net als haar grootmoeder Sevenish, de eerstgenoemden.

In 1830 trouwde Destina di Cola met een onbemiddelde acteur (naam onbekend), die een jaar na de bruiloft op reis ging met zijn *commedia*-gezelschap en vergat terug te keren. Destina's al even koppige dochter (geboren in 1832) kwam op haar beurt onder de bekoring van ene kapitein Converse, een Amerikaanse ontdekkingsreiziger

wiens eldorado niets meer behelsde dan het uiterste westen van Amerika, dat hij uitriep tot zijn volgende bestemming.

In 1857 trad Destina di Cola, die niet alleen betoverd was door de kapitein maar ook door zijn verhalen over de wereld buiten Europa en zelfs buiten Nieuw-Engeland, in het huwelijk met haar Amerikaan. Daarna wendde ze haar invloed aan om het geld in te zamelen dat ze nodig zouden hebben voor hun avontuur, en samen doorkruisten ze zee en land, om als door een mirakel aan te belanden in een gebied dat in 1848 aan de Mexicaanse overheersing was ontrukkt, een zuidelijke buitenpost van Californië. De echtelieden kregen maar één kind (1867), een meisje dat Destina werd genoemd (of Dessie, door haar vader), terwijl ze samen de wildernis bedwongen en een veerkrachtigheid ontwikkelden die hun tijdens hun leven in Rome onvoorstelbaar had geleken. Kapitein Converse aarzelde geen moment en legde zijn claim op een stuk land dat even onvruchtbaar als onmetelijk was. Na verloop van tijd werd er water op het terrein gevonden en zeventien jaar later was de ranch zo welvarend geworden dat Dessie, onder protest van de kapitein, naar Italië werd gestuurd voor een scholing die ze volgens haar moeder in het thuisland niet kon krijgen.

In 1887 trouwde Destina Converse met Vittorio di Vicini, afstammeling van een ooit machtige familie uit Florence die al tijden was vervreemd van haar bankrekening. Zijn palazzo met kloppende leidingen, lekkende daken en afbrokkelend pleisterwerk gaf haar 'de kriebels', zoals haar vader, de kapitein, het zou hebben uitgedrukt. Ze zwoer dat haar eigen dochter (geboren in 1890) beter zou varen.

In 1917 werd Destina di Vicini na twee mislukte verlovings uitgetrouwde aan de Oostenrijks-Italiaanse baron Heinrich von Schönwald. Hun enige kind, een dochter (de baron had stellig gerekend op een zoon), kwam ter wereld in 1920 en werd meteen na haar geboorte in het kader van een of andere fusie beloofd aan de reeds twaalfjarige zoon van een vooraanstaande industriële familie uit de omgeving.

De barones, gedeprimeerd van hun luxueuze, geestdodende leventje en ontsteld over het weerzinwekkende egoïsme van haar man, smeedde een plan dat schilderachtig en ook gevaarlijk was, maar evengoed slaagde: ze pakte haar biezen en vertrok met haar kind naar Amerika, naar de afgelegen ranch die, hoewel onbewoond (haar grootouders waren gestorven) op hen leek te liggen wachten. Tenminste, dat gevoel had barones Destina toen ze een diepe teug kristalheldere woestijnlucht inademde.

In 1937 werd haar teerbemide dochter Destina, inmiddels zeventien, letterlijk ontvoerd door afgezanten van haar vader, baron Heinrich, en teruggebracht naar diens villa, alwaar een vrijwel onmiddellijke teleurstelling plaatsmaakte voor verveling en spijt. De alomtegenwoordigheid van het fascisme leek de baron niet te verontrusten, hij leek er integendeel zelfs in het geheel niet vies van te zijn. Wat in de ogen van het meisje Destina voor een meer geciviliseerde leefstijl had gestaan, kwam haar nu duister en onecht voor; in de woestijn die haar thuis was geweest, had ze een onafhankelijk karakter ontwikkeld. Haar volstreekte machteloosheid belette haar te ontsnappen naar haar moeder en de geliefde zandduinen, en daarom zwierf ze vaak door de vrije natuur. Een idylle met een

dorpsjongen die als soldaat met verlof was, leidde tot een 'situatie' die haar voorname familie niet kon tolereren, en de met afschuw vervulde baron huwelijkte haar via een overhaaste regeling uit aan een kennis. Deze man was Raoul Meridian. Het dochttertje, dat de daaropvolgende lente (1941) geboren werd en Destina werd genoemd, zou zijn naam dragen, en ondertussen ging hij op weg, alleen, om de Amerikaanse ranch van zijn vrouw terug te claimen en er te gaan wonen bij haar moeder, wier aanwezigheid hij volgens het contract moest verdragen. De barones wachtte jarenlang in de oude ranch op de terugkeer van haar dochter, terwijl Meridian altijd wel een reden vond om haar overtocht uit te stellen. Ondertussen was hij bezig het vreemde bouwwerk op te trekken dat, zo beweerde hij, voor de ontvangst van zijn vrouw was bestemd. In de zeventien jaren die zo voorbijgingen, werd Windcote geboren.

Toen hij terug in Europa was op een van zijn immer geheimzinnige missies, kreeg hij te horen dat zijn vrouw was gestorven en dat haar verweesde dochter van zeventien zwanger was van een onbekende vader. Hij deed geen onderzoek en stelde geen vragen; hij bood haar een huwelijk aan. Aan de schok die dit nieuws zou veroorzaken ontkwam hij door haar mee te nemen naar Windcote, waar ze, zoals we zullen zien, kort nadat ze was bevallen van haar kind (1958) haar leven beëindigde. Dat kind is Destina Meridian, met wie de lezer spoedig zal kennismaken.

I

Weinig reizigers krijgen ooit het gebouwencomplex van Windcote te zien. De ranch is ondanks zijn immense oppervlakte omsloten door hekken, en wie het terrein wil betreden moet twee veeroosters passeren. Daarna is er gedurende enige kilometers over een afmattende hobbelweg nog steeds niets anders dan stof en cactussen. Dan ineens is daar het huis, plompverloren als een ingeslagen meteoriet. Log, rijzig, vijandig en onbetwistbaar uitheems doorklieft het de woestijn als een wapen.

Windcote is duidelijk verstoken van tedere intimiteit, de rode aarde is geen koesterend bed voor dit anachronisme, dit samenwerpsel van hout en steen, dit ongemakkelijke amalgaam van architectonische grillen. De contouren fonkelen onvast in het tanende licht van een vrijdagnamiddag. De schaduwkant lijkt neer te hurken, ondanks de drie woonlagen die de verbouwereerde ruimte tussen aarde en hemel in stoten, een onzekere massa.

Wie naar Windcote tuurt, zoekt tevergeefs naar een aanwijzing voor wat de bouwer bedoelde. Zou de grote, vagelijk Byzantijnse entree die men bereikt via grijze stenen trappen kunnen leiden naar vrolijk geroezemoes, een glimlachend onthaal? Zou de kleine belvédère die met uiterste zorg boven een glas-in-loodraam aan de

westgevel is opgehangen, meer kunnen zijn dan een extraatje, een wrat, een flard kinderpraat die zich in het oor vastbijt? Was de hand van de architect door de gehaktmolen gehaald voordat hij naar de tekenstift greep? Vragen die verschrompelen in de gloed van de woestijn terwijl het huis daar oprijst, onverstoorbaar en zwaar, geboren uit zichzelf. Het avondrood lijkt de massieve voorgevel te verzengen in plaats van te liefkozen, en op de beide ronde torens en hun vensters met verticale stijlen werpt de heengaande zon zijn dagelijkse karmozijnen frons van afkeuring. Windcote – de naam alleen al is een maskerade – moet wel in zijn volledigheid zijn ontsproten aan het gezang van een bezweerder; evenzo moet het op een dag weer verdwijnen en dan zal het misschien alleen nog een laatste wolkje zwarte rook op het verschroeide zand achterlaten.

In een dakkamer op de bovenste etage staat Nelly, de 'gouvernante', te staren naar haar spiegelbeeld in een spiegel aan de muur. Ze heeft haar donkere katoenen rok en sjofele petticoat met ruches opgetrokken zodat haar buik ontbloot is; met de stof onder haar kin geklemd draait ze haar lichaam om het in profiel te bekijken. De kamer is klein en krap, met een enkel venster en een hoekkast. Om de contouren van haar buik in het vlekkerige glas te kunnen zien, is Nelly genoodzaakt om ingeperst en verwrongen tussen het smalle bed en een enorme hutkoffer te gaan staan. En ook dan is het bijna onmogelijk om in de spiegel iets te zien, want zowel op de hutkoffer als op bijna elk ander horizontaal oppervlak liggen hoge bergen van wat Nelly haar 'vondsten' noemt: stukken knoestig en verweerd jeneverbessenhout. De

bultige grijze dingen liggen in kluwens in de hoeken van de kamer, op de vensterbank, op de enige stoel, overal, zelfs op het bed, waar nauwelijks nog ruimte is om te liggen. Ze domineren het piepkleine kamertje en verlenen het een sfeer van ingehouden doodsnoed, alsof Nelly's fetisjen op een schrikwekkend moment, in een uitbarsting van magie, hun betovering zouden kunnen afwerpen om een of ander akelig lot te voltrekken. Toch houdt ze ervan; voor haar is het allemaal mooi en ze is hier gelukkig.

Toen ze naar Windcote kwam, lag het in de lijn der verwachting dat ze haar intrek zou nemen in de gerieflijke vertrekken van haar jonge pupil, de dochter des huizes. Ze weigerde. O nee. Geef haar een kamer voor haarzelf, een eigen kamer, hoe klein of eenvoudig ook. En aangezien ze niet zozeer als bediende, maar als gezelschapsdame en gouvernante was gekomen, werd haar verzoek ingewilligd. Niemand anders betreedt ooit deze kamer. Nelly draagt zelf de sleutel aan een koord, verstopt onder haar rok – een zinloze maatregel, want niemand heeft er ooit de minste interesse in getoond.

‘Droom ik het nu,’ mompelt Nelly, terwijl ze de donkerder wordende spiegel aftuurt, ‘of is hij echt groter? Kan het gewoon verbeelding zijn? Ja, dat is het, denk ik – ik ben immers geneigd om me dingen te verbeelden, allerlei dingen. Toch vraag ik me af...’

Ze trekt met haar hand dromerige cirkels over haar naakte buik, terwijl haar zachte, uitdrukkingloze blik op het volgestapelde oppervlak van de hutkoffer rust. Afwezig, bijna slaperig, trekt ze uit de wirwar van takken een zilverkleurige wortel in de vorm van een dubbele spiraal.

Ze houdt hem boven haar hoofd, wiegt zachtjes heen en weer en begint te zingen:

*Is het een droom dat ik droom
dat jij droomt van mij, mijn lief...*

Ze pakt een spijker van een porseleinen schaal, trekt een schoen uit en begint de spijker op vrijwel het enige overgebleven plekje in de muur te slaan. Dan hangt ze de dode wortel aan de spijker en laat zich in lyrische bewondering op de rand van het bed zakken. Ze is volmaakt vierkant; haar vierkante kaaklijn, brede mond en platte, gelijkmatige neus harmoniëren als een volle vierkante maan met de horizon van haar schouders, haar over elkaar geslagen armen, het plateau van haar gespreide knieën.

In de verte belt iemand. Langzaam staat Nelly op en opent de bovenste la van het bureau. Ze rommelt door de inhoud en vindt een zak bleekgroene noga. De voorheen keurige blokjes zijn zacht geworden en aan elkaar gaan kleven door de warmte, maar ze draait er eentje af en stopt het in haar mond. Dan tast ze naar haar sleutel, loopt de kamer uit, doet de deur op slot en loopt met zachte, doelgerichte passen naar de trap.

*Ik droom, ik droom
Is het een droom dat ik droom...*

Beneden in de eetkamer zit een meisje aan het hoofd van een lange tafel die compleet gedekt is voor een achtkoppig gezelschap.